

Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin COVID-19 Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş ve Önerileri

Views and Suggestions of Nursing and Midwifery Students for Distance Education in the COVID-19 Pandemic Process

Nurten Terkeş¹ Sabriye Uçan Yamaç²

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Burdur, TÜRKİYE

² Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Burdur, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 12/01/2021 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 21/04/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online:** 08/09/2021

ÖZ

Amaç: Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitime yönelik görüş ve önerilerini belirlenektir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırmanın örneklemini ülkemizin devlet üniversitelerinin hemşirelik ve ebelik bölümlerinde eğitim gören 1476 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri Ağustos-Aralık 2020 tarihlerinde, Google Formlar üzerinden online olarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrencilerin pandemik süreçteki uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini içeren bir anket formu ile toplanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 21 paket programı ile yapılmıştır. Etik Kurul'dan ve Sağlık Bakanlığı'ndan onay alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %54.2'sinin uzaktan eğitimde uygulanan ders anlatım yöntemlerinden canlı ders anlatımlarını daha yararlı bulduğu belirtilmiştir. Katılımcıların %68.7'sinin uzaktan eğitim derslerinin tamamını izleyemedikleri, izleyememe nedenleri; %41.2'sinin ev ortamında derse konsantre olamaması, %31'inin derslere verdikleri önemin azalması, %27'sinin başka sorumluluklarının olduğu ifade edilmiştir. Bu süreçte katılımcıların %84'ünün en az bir defa teknik sorun yaşadığı, yaşanan teknik problemler; görüntü donması (%60.9), ses gelmemesi (%59.9) ve internet bağlantısının kopması (%55.3) olarak belirtilmektedir. Öğrencilerin %23.4'ünün üniversitenin sağladığı uzaktan eğitim hizmetinden memnunken, %32.7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç: Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin uzaktan eğitimde derslere etkin katılım sağlayamadığı ve birçok teknik problemlerle karşılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitimden daha iyi fayda sağlayabilmeleri için alt yapı değişikliklerinin ve gerekli teknolojik desteğin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, ebelik öğrencileri, COVID-19, pandemi, uzaktan eğitim

ABSTRACT

Objective: To determine the views and suggestions of nursing and midwifery students for distance education in the COVID-19 pandemic process.

Methods: The sample of this descriptive study was composed of 1476 students studying at the nursing and midwifery departments of our country's state universities. The research data were collected online via Google Forms between August-December 2020. The data of the study were collected with a questionnaire form developed by the researchers in line with the literature, which includes the views of students about distance education in the pandemic process. The statistical analyses were conducted with the SPSS 21 package program. Approval was obtained from Ethics Committee and Ministry of Health.

Results: It was stated that 54.2% of the students participating in the study found live lectures more useful than the lecture methods used in distance education. 68.7% of the students in the study could not watch all of the distance education lessons, when looking at the reasons for not being able to watch, it is seen that 41.2% of them could not concentrate on the lesson in the home environment, 31% of them decreased the importance they give to the lessons, and 27% of them could not watch because they have other responsibilities. In this process, 84% of the participants experienced technical problems at least once, technical problems; image freezing (60.9%), no sound (59.9%) and internet connection lost (55.3%). While 23.4% of the students were satisfied with the distance education service provided by the university, 32.7% of them were undecided.

Conclusion: Nursing and midwifery students can't actively participate in distance education lessons and encounter many technical problems. It is thought that infrastructure changes and necessary technological support should be provided in order for students to benefit better from distance education.

Keywords: Nursing students, midwifery students, COVID-19, pandemic, distance education

ORCID IDs of the authors: NT: 0000-0002-1644-8382; SUY: 0000-0002-3932-8017

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Nurten Terkeş

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Burdur, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: nurterterkes@gmail.com

Atf/Citation: Terkeş N, Uçan Yamaç S. (2021). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitime yönelik görüş ve önerileri. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 4(2), 240-247. DOI:10.38108/ouhcd.858820

Giriş

Aralık 2019'un başlarında, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde SARS-CoV-2'nin (corona virüsü 2) neden olduğu ifade edilen 2019 korona virüsü (COVID-19) ortaya çıkmıştır. O tarihten itibaren, yerel ve ulusal hükümetler, hastalığın patlak vermesine yanıt olarak sosyal ve ekonomik alanlarda önlemler almaya başlamıştır (Zhu ve ark., 2020; Chen ve ark., 2020). Çin'den sonra Avrupa ülkelerinde de görülmeye başlayan pandemik süreç, 11 Mart'ta ilk vakanın görülmesiyle birlikte resmi olarak ülkemizde de başlamıştır (TCSB, 2020). COVID-19 sonrasında ulaşım, sağlık, kültür, gıda, turizm, finans, ekonomi vb. birçok alanla birlikte etkilenen alanlardan birisi de eğitimidir. Eğitim için alınan ilk önleme baktığımızda, okullar kapatılarak eğitime ara verilmesidir. Ancak COVID-19'un etkileri arttıkça eğitime kısa süreli ara vermenin yeterli olamayacağı anlaşılmış ve pandemik süreç durulana kadar eğitim sürecinin uzaktan eğitimle yürütülmesine yönelik planlamalar yapılmıştır (Kurnaz ve Serçemeli, 2020; Viner ve ark., 2020). Alınan bu kararlara, üniversiteler de uzaktan eğitim merkezleri aracılığıyla hızlı bir şekilde uyum sağlayarak eğitime başlamışlardır (Kurnaz ve Serçemeli, 2020; Zhong ve ark., 2020).

Pandemi nedeniyle zorunlu olarak girilen bu süreçte, eğitimin her basamağında şartlar değerlendirilerek gerekli tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Eğitim sürecinin içinde bulunan öğretmenler, akademisyenler, öğrenciler ve veliler daha önce hiç yaşamadıkları yeni bir deneyimle baş başa kalmışlardır. Ayrıca "değişen dünyanın eğitim sistemine" bir anda uyum sağlamak zorunda kalmışlardır (Zan ve Zan, 2020). Bu durum beraberinde birtakım problemleri ya da avantajları getirmiştir. Bazı üniversiteler uzaktan eğitim yöntemi olarak çevrimiçi senkron, bazıları çevrimdışı asenkron ve bazıları da karma yöntemleri kullanmayı tercih ederken, derslerin işleme şekillerinin ise bazı birimlerde öğretim elemanının kendi istediğine bırakıldığı belirtilmektedir (Kurnaz ve Serçemeli, 2020; Zan ve Zan, 2020).

Hemşirelik ve ebelik eğitimi açısından bakıldığında, teorik ve uygulama eğitiminin eşit öneme sahip olduğu aşikardır. Bu nedenle uygulamalı eğitime sahip olunan birimlerde uzaktan eğitimin tek başına kullanılamayacağı, örgün öğretimi destekleyici nitelikte yaşam boyu öğrenme ilkesine uygun şekilde kullanılabilmesi ifade edilmektedir (Öztürk, 2015). Ancak yüz yüze eğitimin yapılamadığı bu pandemik süreçte, eğitim

sürecini etkin yönetebilmek için uzaktan eğitimin hızlıca hayata geçirilmesi gerekmiştir (Brooks ve ark., 2020). Bu değişimin hızlı yaşanması nedeniyle öğrenciler açısından uzaktan eğitime ilişkin bilgi ve beceri konusunda değerlendirme yapılamamıştır (Iyer ve ark., 2020). Bu sürecin özellikle uygulama eğitimine sahip olan hemşirelik ve ebelik öğrencileri üzerindeki etkisinin daha farklı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin yaşadıkları deneyimlerin farkında olunması ve yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri sağlanması gerekmektedir (Zan ve Zan, 2020).

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelik ve ebelik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüş ve önerilerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorular değerlendirilmiştir. Öğrencilerin;

- Uzaktan eğitim derslerinin işleniş şekilleri nelerdir?
- Uzaktan eğitimde verilen derslerin tamamını izleme durumları nedir?
- Uzaktan eğitim sistemine ilişkin karşılaştıkları problemler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni/Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini, Türkiye'nin tüm devlet üniversitelerinde öğrenim gören hemşirelik ve ebelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemin belirlenmesinde G-Power 3.1.9.7 programı kullanıldı. Programda korelasyon 0.10, tip 1 hata 0.05 ve güç %95 alındığında 1289 kişi olarak bulundu. Örneklem sayısına ulaşabilmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme için öncelikli olarak çevremizdeki hemşirelik ve ebelik öğrencilerimiz ile sosyal medya araçları ile iletişime geçildi. Daha sonra bu öğrencilerin tanıdıkları öğrencilere şeklinde örnekleme ulaşılmıştır. Araştırmacılar Akdeniz bölgesinde bulunduğu için örneklem yoğunluğu Akdeniz bölgesindedir. Anketler öğrencilere Google Formlar üzerinde oluşturularak online olarak gönderilmiştir. Araştırma örneklemini 25 Ağustos-20 Aralık 2020 tarihleri arasında araştırmaya alınma kriterlerine uyan 1476 hemşirelik ve ebelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya alınma kriterleri; çalışmaya katılmayı kabul etmek, hemşirelik ve ebelik öğrencisi olmak

ve internet ortamındaki anketi tam olarak doldurmaktadır.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmanın konusu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar esas alınarak yapılan literatür taraması ile anket formu oluşturulmuştur (Cao ve ark., 2020; Wang ve ark., 2020; Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020; Zan ve Zan, 2020; Keskin ve Kaya, 2020; Karakuş ve ark., 2020). Anket formu, iki bölümden ve toplamda 19 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin tanıtıcı bilgilerinin, ikinci bölümde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin sorgulandığı sorular yer almaktadır. Anket formundaki sorular çalışmanın amacına uygunluğu ve anlaşılabilirliği değerlendirilmek üzere sağlık bilimleri alanındaki iki uzmana gönderilmiştir. Uzman değerlendirmesi sonrası sorulardaki yazım ve anlatım bozukluğu olan cümleler yeniden gözden geçirilmiş ve son hali verilerek uygulanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS 21 paket programı ile yapılmıştır. Veriler, sıklık, yüzdelik, ortalama ve ki-kare testi ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde yaş ortalaması 21.07 ± 1.92 , %41.1'i 18-20 yaş aralığında, %81.3'ü kadın, %75.1'i hemşirelik öğrencisi, %52.4'ü ikinci sınıf, %44.6'sı Akdeniz bölgesinde okuyor, %89.4'ü COVID-19 izolasyon sürecini ailesinin yanında geçirmiştir. Ailesinin yanında bulunmayanların %48.6'sının bulunduğu şehirde çıkış yasağı olması nedeniyle ailesinin yanında olmadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı (N=1476)

Kişisel Özellikler	N	%
Yaş ($\bar{X} \pm SS$)	21.07 ± 1.92	
18-20	622	42.1
21	432	29.3
> 22	422	28.6
Cinsiyet		
Kadın	1200	81.3
Erkek	276	18.7
Bölüm		
Hemşirelik	1108	75.1
Ebelik	368	24.9
Sınıf		
Birinci sınıf	250	16.9
İkinci sınıf	774	52.4
Üçüncü sınıf	360	24.4
Dördüncü sınıf	92	6.2
Üniversitenin bulunduğu bölge		
Akdeniz Bölgesi	658	44.6
Ege Bölgesi	274	18.6
İç Anadolu Bölgesi	162	11.0
Doğu Anadolu Bölgesi	136	9.2
Karadeniz Bölgesi	96	6.5
Marmara Bölgesi	92	6.2
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	58	3.9
COVID-19 izolasyon sürecinde bulunduğu yer		
Ailenin yanında	1320	89.4
Okuduğu şehirde	120	8.1
Farklı bir şehirde arkadaş/akrabanın yanında	36	2.4
İzolasyon sürecinde ailenin yanında bulunmama nedeni		
Bulduğum şehirde çıkış yasağının olmasından	76	48.6
Ailemin yanında rahat olamayacağımdan	38	24.5
Ailemin yanında internet erişiminin olmamasından	22	14.1
Farklı bir şehirde çalıştığım için	20	12.8

Araştırmada katılımcıların %69'unun pandemi sürecinden önce hiç uzaktan/online eğitim almadığı, %61.4'ünün pandemi sürecinde hem online, hem ödev, hem de video gönderimi ile dersleri işledikleri, uzaktan eğitimde uygulanan ders anlatım yöntemlerinden hangisini daha yararlı buldukları sorulduğunda %54.2'sinin canlı ders anlatımlarını daha yararlı bulduğu belirtilmiştir. Katılımcıların %68.7'sinin uzaktan eğitim derslerinin tamamını izleyemedikleri, izleyememe nedenlerine bakıldığında %41.2'sinin ev ortamında derse konsantre olamaması, %31'inin derslere verdikleri önemin azalması, %27'sinin başka

sorumluluklarının olması nedeniyle izleyemedikleri görülmektedir. Katılımcıların %84'ünün uzaktan eğitim sürecinde en az bir kez teknik sorun yaşadığı, en çok yaşanan teknik problemlerin %60.9 oranında görüntü donması, %59.9 oranında ses gelmemesi ve %55.3 oranında internet bağlantısının kopması olduğu, bu yaşanan teknik sorunları nasıl çözdükleri incelendiğinde ise ilk 3 çözüm yönteminin deneme yanılma yöntemini kullanarak, %56.9'unun arkadaşından destek alarak ve %32.4'ünün ilgili dersin hocasıyla iletişim kurarak çözdüğü bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşleri (N=1476)

Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşler	N	%
Pandemi sürecinden önce uzaktan/online eğitim alma durumu		
Evet	458	31.0
Hayır	1018	69.0
Pandemi sürecinde uzaktan eğitimi derslerini işleme yöntemi		
Hem online hem ödev hem de video gönderimi	906	61.4
Sadece ödev ve video gönderimi	308	20.9
Online canlı ders	228	15.4
Hiç ders yapmadık	34	2.3
Uzaktan eğitimde uygulanan ders anlatım yöntemlerinden hangisini daha yararlı bulduğu		
Canlı ders anlatımları	800	54.2
Canlı olmayan video kayıt ders anlatımları	586	39.7
Hiçbiri	90	6.1
Uzaktan eğitimde verilen derslerin tamamını izleme durumu		
Evet	462	31.3
Hayır	1014	68.7
Uzaktan eğitimde verilen derslerin tamamını izleyememe nedeni*		
Ev ortamında derse konsantre olamama	608	41.2
Pandemi döneminde derslere verilen önemin azalması	458	31.0
Başka sorumluluklarının olması	398	27.0
İnternet kotamın yetersiz olması	356	24.1
Elektronik cihazı aynı anda kullanacak birden fazla kişinin olması	314	21.3
İnternetimin olmaması	274	18.6
Psikolojik sorunlar	230	15.6
Sağlık sorunları	70	4.7
Sistemsel sorunlar	28	1.9
Uzaktan eğitim sürecinde teknik sorun yaşama durumu		
Evet	1240	84.0
Hayır	236	16.0
Uzaktan eğitim sürecinde en çok hangi teknik problemle karşılaştığı*		
Hiçbir teknik sorun yaşamadım	236	16.0
Görüntü donması	900	60.9
Ses gelmemesi	884	59.9
İnternet bağlantısının kopması	816	55.3
Sistemin sanal sınıftan otomatik çıkarması	532	36.0
Hocanın gönderdiği sunum, makale vb. dosyaları açamama	400	27.1
Sınav/ödev dosyalarını sisteme yükleyememe	342	23.2
Uzaktan eğitimde teknik bir sorunla karşılaştığında bunu nasıl çözdüğü*		
Üniversitedeki ilgili birimle iletişim kurdum	232	17.1
Danışman hocam ile iletişim kurdum	174	11.8
İlgili dersin hocasıyla iletişim kurdum	478	32.4
Arkadaşımdan destek aldım	840	56.9
Ailemden destek aldım	118	8.0
Kendim deneme yanılma yöntemiyle çözdüm	878	59.5

* Birden fazla cevap verildiği için yüzdelere n üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcıların uzaktan eğitim sistemini, hangi internet erişim kaynağı ile takip ettiğine bakıldığında %71.4'ünün wifi kullandığı, sadece uzaktan eğitim için kullanılan internet kotası değerlendirildiğinde %63.6'sının 6 GB'dan fazla olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim dönemi sona erdiğinde genel not ortalamasındaki değişime bakıldığında %68.8'inin not ortalamasının arttığı, genel olarak üniversitenin sağladığı uzaktan eğitim hizmetinden memnun olma durumu değerlendirildiğinde katılımcıların %32.7'sinin kararsız olduğu, %23.4'ünün memnun olduğu, katılımcıların %23.2'sinin salgından sonra üniversite eğitiminin tümüyle online olarak verilmesini istediği bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri ve memnuniyet durumları (N=1476)

	N	%
Uzaktan eğitim sistemini, hangi internet erişim kaynağı ile takip ettiği*		
Wifi	1054	71.4
Telefonun internet erişimi	776	52.6
YÖK/Üniversitenin sağladığı kota	80	5.4
Sadece uzaktan eğitim için aylık kullanılan internet kotası		
1 GB'dan az	38	2.6
1-3 GB	184	12.5
3-6 GB	316	21.4
6 GB'dan fazla	938	63.6
Uzaktan eğitim dönemi sona erdiğinde genel not ortalamasındaki değişim		
Arttı	1016	68.8
Değişmedi	314	21.3
Azaldı	146	9.9
Genel olarak üniversitenizin sağladığı uzaktan eğitim hizmetinden memnun olma durumu		
Hiç memnun değilim	176	11.9
Memnun değilim	238	16.1
Kararsızım	482	32.7
Memnunum	346	23.4
Tamamen memnunum	234	15.9
Salgından sonra üniversite eğitiminin tümüyle online olarak verilmesini isteme durumu		
Evet	342	23.2
Hayır	1134	76.8

Tartışma

Pandemi nedeniyle zorunlu olarak başlanan dijital öğrenme deneyimlerinden çıkarılan derslerin, tüm dünyada bu yöntemin geliştirilmesinde katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yakın gelecekte yeni teknolojilerin geliştirilmesiyle birlikte dijital öğrenmenin temel öğrenme yapısı haline gelebileceği belirtilmektedir (Telli ve Altun, 2020). Ancak, bu sürecin doğru yapılandırılabilmesi için öğrencilerin kullandıkları bilgi teknolojilerinin neler olduğunun, bu süreçte yaşadıkları deneyimlerin ve zorlukların belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisinde uzaktan eğitime ilişkin görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçladık.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %69'u pandemi sürecinden önce hiç uzaktan/online eğitim almadığını ifade etmektedirler. Öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmada, katılımcıların %50'sinin uzaktan eğitime ilişkin daha önceki süreçte çok az deneyime sahip oldukları görülmektedir (Karakuş ve ark., 2020). Ülkemizde uygulama derslerine sahip bölümlerde uzaktan eğitimin yürütülmesinin yeni olması nedeniyle bu oranların düşük olması doğaldır.

Pandemik süreçte belirsizlik ve virüsün bulaşmasını önlemeye yönelik tedbir alma kaygısı öğrencilerin derslerine olan ilgisini azaltmaktadır (Cao ve ark., 2020; Wang ve ark., 2020). Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının uzaktan eğitim derslerinin tamamını izleyemedikleri, izleyemeyenlerin nedenlerine bakıldığında ilk sıralarda ev ortamında derse konsantre olamaması, derslere verdikleri önemin azalması ve başka sorumluluklarının olması olduğu görülmektedir. Farklı araştırmalarda da öğrencilerin yarısından fazlasının uzaktan eğitimde derslere yeteri kadar katılmadıkları belirtilmektedir (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020; Zan ve Zan, 2020). Andsoy ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında uzaktan eğitimin dezavantajı olarak derslere konsantre olamamaları belirtilmektedir. Başka bir çalışmada özellikle kız öğrencilerin yemek yapma, ev temizliği gibi ev işleri yapmaları ve aile üyelerine bakım vermeleri nedeniyle uzaktan eğitime odaklanma sorunu yaşadıkları saptanmıştır (Sever ve Özdemir, 2020). Diğer bir çalışmada derse katılmama nedenleri; sakin ve sessiz bir ortam bulamamaları, motivasyonlarının düşük olması, bilgisayarının ve internetinin olmaması ve ev ortamında ders dinleme disiplinini sağlayamamaları olarak gösterilmektedir

(Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020; Zan ve Zan, 2020; Kürtüncü ve Kurt, 2020; Karakuş ve ark., 2020).

Çalışmamızda katılımcıların yarıdan fazlasının (%61.4) pandemi sürecinde hem online, hem ödev, hem de video gönderimi ile dersleri işledikleri, %20.9'unun sadece video ve ödev gönderimi yaptığı bulunmuştur. Uzaktan eğitimde uygulanan ders anlatım yöntemlerinden hangisini daha yararlı buldukları sorulduğunda yarıdan fazlasının canlı ders anlatımlarını daha yararlı bulduğu belirtilmiştir. Pınar ve Akgül'ün (2020) çalışmasında öğrencilerin %87.7'si en çok canlı derslerden fayda sağladıklarını düşünmektedirler. Canlı derslerin gerek duyulduğunda öğretim elemanına soru sormaya fırsat verdiği ve etkileşim sağlayabilme imkanı tanıdığı için öğrenciler tarafından daha faydalı olarak görüldüğü düşünülmektedir.

Uzaktan eğitimin birçok üniversite için yeni olmadığı (Kırkan ve Kalelioğlu, 2017), ancak pandemi nedeniyle acil planlama gerektirdiği için kurumları zorladığı belirtilmektedir. Bu durumun sadece kurumları değil, dünyadaki tüm öğrencilerin neredeyse aynı saatlerde internet erişimine ihtiyaç duyması nedeniyle internet ve uzaktan eğitim alt yapı koşullarını da zorlamıştır (Sahu, 2020). Çalışmamızda uzaktan eğitim sürecinde en çok yaşanan teknik problemlerin görüntü donması, ses gelmemesi ve internet bağlantısının kopması olduğu bulunmuştur. Bu yaşanan teknik sorunları nasıl çözdükleri incelendiğinde ilk üç sırada deneme yanılma yöntemiyle çözdüğü, arkadaşından destek aldığı, ilgili dersin hocasıyla iletişim kurduğu yer almaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin etkin bir şekilde dersleri yürütebilmeleri internet bağlantısının kalitesi ile doğrudan ilişkilidir. Birçok çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu az veya çok internet problemi yaşamıştır (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020; Kürtüncü ve Kurt, 2020; Keskin ve Kaya, 2020). Karakuş ve ark. (2020) çalışmasında en sık yaşanan teknik aksaklıkların internet/bağlantı sorunu ve desteklenmeyen cihaz/donanım eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bir çalışmada, derslere bağlanma ve bilgisayar kullanımında öğrencilerin %35,1'i bir başkasından destek alırken, %64,9'unun herhangi bir yardım almadıkları görülmektedir (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020). Uygulama ve teorik derslerin tamamı için uzaktan eğitim yeni olmasına rağmen, üniversite eğitimi alan öğrencilerin teknolojiye aşina olmaları sayesinde, yaşadıkları sorunların çözümünü çoğunlukla kendi kendilerine buldukları düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin internet erişim kaynaklarının ilk sırada wifi (%71.4), ikinci sırada ise telefon interneti takip etmektedir. Çalışmamıza benzer şekilde Zan ve Zan (2020) çalışmasında öğrencilerin kullandıkları internet türlerine bakıldığında, %60'ı ev internetini, %30'unun cep telefonlarının internet kotalarını kullandığı belirtilmektedir. Günümüzde akıllı cep telefonlarının kullanımındaki artışla beraber, telefona tanımlı internet kotaları da artış göstermiştir. Bu nedenle evde wifi erişimi olmayan kişiler telefonlarındaki internet kotalarından destek almaktadırlar.

Çalışmamızda katılımcıların çoğunluğunun salgından sonra üniversite eğitiminin tümüyle online olmasını istemedikleri bulunmuştur. Çalışmamıza benzer şekilde Pınar ve Akgül'ün (2020) çalışmasında öğrencilerin tamamına yakını fen derslerini okulda yapılmasının daha faydalı olduğunu düşünmektedirler. Başka bir çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlası yüz yüze eğitimi tercih ederken, %25.3'ünün uzaktan eğitimi tercih ettiği görülmektedir (Zan ve Zan, 2020). Karakuş ve ark. (2020), çalışmasında öğrencilerin %62'sinin yüz yüze eğitimi daha çok tercih ettiği, katılımcıların üçte birinde yüz yüze ve uzaktan eğitimin bir arada olduğu karma yöntemi istedikleri görülmektedir. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümlerinde okuyan öğrencilerle yapılan bir çalışmada, nedeysel tamamının (%90.3) yüz yüze eğitime geri dönmek istedikleri ifade edilmektedir (Yılmaz, 2020). Meslek Yüksekokulu öğrencilerine 2016 yılında yapılan bir çalışmada, koşulların uygun olması durumunda öğrencilerin %85.2'sinin örgün eğitimi, %14.7'sinin uzaktan eğitimi tercih edebilecekleri belirtilmektedir (Özyürek ve ark., 2016). Uygulamalı eğitim olan hemşirelik ve ebelik öğrencileri için teorik dersleri dinledikten sonra hastanede uygulama yapmalarının, mesleki uygulama becerilerini daha iyi geliştirebileceğinin farkında oldukları için yüz yüze eğitimi tercih ettikleri düşünülmektedir.

Sonuç

Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin en çok canlı dersleri faydalı buldukları, ders sırasında özellikle bağlantı kopması, görüntü donması, ses gitmesi gibi teknik problemler yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin daha sonraki eğitim sürecinde çoğunluğunun yüz yüze eğitime geri dönmek istedikleri görülmektedir. Sonuçlar doğrultusunda aşağıdakiler önerilmektedir.

- Öğrencilerin uzaktan eğitimden daha iyi faydalanabilmeleri için gerekli teknolojik desteğin sağlanması,
- Üniversitelerin uzaktan eğitime ilişkin gerekli alt yapı değişikliklerini yapması,
- Hemşirelik ve ebelik bölümlerinde çalışan öğretim üyelerinin üniversitelerinin koşulları doğrultusunda sonraki dönemler için yeni çözümler geliştirmeleri,
- Hemşirelik öğretiminde uzaktan ve yüz yüze eğitimin bir arada yürütülebilmesi durumuna ilişkin araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışmaya katılım gönüllülük esasına bağlı olduğu için hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin oranlarının eşit olmaması karşılaştırmada sınırlılık oluşturmuştur. Bir diğeri ise verilerin online toplanması nedeniyle internet erişimi olmayan ve iletişim adreslerine erişilemeyen öğrencilere ulaşamamıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları tüm hemşirelik ve ebelik öğrencilerine genellenmemelidir.

Teşekkür

Araştırmaya katılan hemşirelik ve ebelik öğrencilerine verdikleri katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yünü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmanın yürütülebilmesi için, araştırmaya başlamadan önce Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 20.08.2020; Karar No: GO 2020/186), Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Kurulu'ndan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden izin alınmıştır. Makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: NT; Tasarım: NT, SUY; Danışmanlık: NT, SUY; Veri toplama: NT, SUY; Veri İşleme NT, SUY; Analiz ve/veya Yorum: NT; Kaynak tarama; NT, SUY; Makalenin Yazımı: NT, SUY; Eleştirel inceleme: NT.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bu araştırma hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin COVID- 19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitime yönelik mevcut durumu ortaya koymak, eksikleri belirlemek, gelecek dönemler için öğrencilerin daha iyi eğitim alabilmeleri açısından önemlidir. Araştırma bu amaçla hazırlanmış olup yapılacak girişimler ve alınacak önlemlere temel oluşturacağı öngörülmektedir.
- Çalışma bulgularımız uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin yaşadıkları sorunları belirleyerek, devam eden süreçte daha iyi eğitim sağlayabilmek için alınabilecek önlemlere ilişkin çözüm önerisi getirebileceği düşünülmektedir.
- Uzaktan eğitim daha önceki yıllarda da yapılırken tüm derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi yeni bir durumdur. Bu süreçten sonra özellikle olağanüstü durumlarda ve salgınlarda tamamen uzaktan eğitimin kullanılabilmesi düşünülmektedir. Bu açıdan çalışma bulgularımız uzaktan eğitime ilişkin öğrenci görüşlerine dayalı mevcut duruma ve eksikliklere ilişkin literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Andsoy II, Güngör T, Bayburtluoğlu T, Yaman S. (2012). Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşünceleri. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi, 4(2), 66-73.
- Brooks SK, Smith LE, Webster RK, Weston D, Woodl L, Hall I. ve ark. (2020). The impact of unplanned school closure on children's social contact: Rapid evidence review. Eurosurveillance, 25(13), 1-10.
- Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J. ve ark. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. Psychiatry Research, 287 (112934), 1-6.
- Chen S, Yang J, Yang W, Wang C, Bärnighausen T. (2020). COVID-19 control in China during mass population movements at New Year. Lancet, 395(10226), 764-766.
- Genç MF, Gümrükçüoğlu S. (2020). Koronavirüs (COVID-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. Electronic Turkish Studies, 15(4), 403-422.
- Iyer P, Aziz K, Ojcius DM. (2020). Impact of COVID-19 on dental education in the United States. Journal of Dental Education, 84(6), 718-722.
- Karakuş N, Ucuzsatar N, Karacaoğlu MÖ, Esendemir N, Bayraktar D. (2020). Türkçe öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (19), 220-241.

- Keskin M, Kaya DÖ. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kırkan B, Kalelioglu F. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitim merkezlerinin durumu: Betimsel bir çalışma. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education JITTE*, 6(3), 88-98.
- Kurnaz E, Serçemeli M. (2020). COVID-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(3), 262-288.
- Kürtüncü M, Kurt A. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
- Öztürk D. (2015). Uzaktan eğitime hemşirelik eğitimi penceresinden bir bakış. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 229-234.
- Özyürek A, Begde Z, Yavuz NF, Özkan İ. (2016). Uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci bakış açısına göre değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 595-605.
- Pınar MA, Akgül GD. (2020). The opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the COVID-19 pandemic. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Sahu P. (2020). Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): Impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, 12(4), 1-6.
- Sever M, Özdemir S. (2020). Koronavirüs (COVID-19) sürecinde öğrenci olma deneyimi: Bir fotoses (photovoice) çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1653-1679.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVID-19 (SARSCoV2 Enfeksiyonu) Rehberi, Bilim Kurulu Çalışması. Erişim tarihi:16.10.2020, https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/covid-19_Rehberi.pdf
- Telli SG, Altun D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Viner RM, Russell SJ, Croker H, Packer J, Ward J, Stansfield C, ve ark. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: A rapid systematic review. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4, 397-404.
- Wang C, Cheng Z, Yue XG, McAleer M. (2020). Risk management of COVID-19 by universities in China. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(2), 1-6.
- Yılmaz NA. (2020). Yükseköğretim kurumlarında COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 15-20.
- Zan N, Zan BU. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye’nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1367-1394.
- Zhong BL, Luo W, Li HM, Zhang Q, Liu XG, Li WT. ve ark. (2020). Knowledge, attitudes, and practices towards COVID-19 among Chinese residents during the rapid rise period of the COVID-19 outbreak: A quick online cross-sectional survey. *International Journal of Biological Sciences*, 16(10), 1745-1752.
- Zhu N, Zhang D, Wang W, LI X, Yang B, Song J, ve ark. (2020). A novel coronavirus from patients with pneumonia in China. *The New England Journal of Medicine*, 382 (8), 727-733.